

STRATEJİK VİZYON GELİŞTİRME ÇERÇEVE PROGRAMI

“Kapasite İnşası Eğitimi”

2018, İstanbul

nationalacademy.edu.com

EDUCATION, INDUSTRY and TECHNOLOGY INSTITUTE
esten.org

TÜRK ASYA STRATEJİK ARAŞTIRMALAR MERKEZİ
TURKISH ASIAN CENTER FOR STRATEGIC STUDIES
tasam.org

STRATEJİK VİZYON GELİŞTİRME ÇERÇEVE PROGRAMI

VİZYON BELGESİ

STRATEJİK VİZYON GELİŞTİRME ÇERÇEVE PROGRAMI “DEĞİŞEN DEVLET DOĞASINA UYUM”

(SUDAN 2017-2019)

STRATEJİK VİZYON GELİŞTİRME

Strateji, tanımlanan mevcut koşullar ile bu çerçevede belirlenen vizyonun gerçekleştirilmesi amacıyla hazırlanan genel yol haritasının adıdır. Bu bağlamda gerek **mevcut koşulların** sağlıklı bir biçimde tanımlanması, gerek gelecekte ulaşılmak istenen hedeflerle ilgili bütünlük arz eden ve anlaşılabilir bir **vizyonun** geliştirilmesi, gerekse tüm mevcut kapasite ve imkânları ortak beklentiler doğrultusunda eşgüdümlü olarak harekete geçirecek uygulanabilir ve bütünlük arz eden bir **strateji geliştirilmesi** büyük önem taşımaktadır.

İdeal geleceği temsil eden, sağlıklı biçimde hazırlanmış bir vizyon, muhataplarını harekete geçirecek kadar **iddialı ama aynı zamanda ulaşılabilir hedefleri** içeriyor olmalıdır. Vizyonsuz bir toplum mevcut durumun ataletinden kurtulamayacağı gibi, erişilmesi imkânsız bir vizyonun peşine sevk edildiği için de kısa sürede uğrayacağı hayal kırıklığı ile yine atalete sürüklenecektir.

Dolayısıyla **gerçekçi, tasavvur edilebilir, uygulanabilir, esnek, kolay anlaşılabilir/anlatılabilir, hassas değerleri göz önünde bulunduran ve arzulan hedefler ortaya koyan bir vizyon**, hazırlanacak strateji üzerinde belirleyici etkiye sahip olacak; akılları ve yürekleri eş zamanlı olarak harekete geçirecektir.

Küresel düzeyde son on yılda meydana gelen gelişmeler önceki dönemlere kıyasla yüz yıla bedel etkiler bırakmıştır. Değişim ve dönüşüm bugün olağanüstü bir hızla gerçekleşirken, izleyen on yıl içindeki gelişmeler 21. yüzyıl için belirleyici olacaktır. Böylesi bir ortamda **stratejik vizyon geliştirme** tüm aktörler için acil ve hayati öneme sahip bir hâle gelmiştir.

Mevcut uluslararası sistemde uluslararası ilişkiler, **çok boyutlu rekabet** temelinde ilerlemektedir. **Devletlerin doğası da değişmekte**; hukuk üreten, son kararı veren altın hisse kendisinde kalmak kaydıyla devletin rolü %10 düzeyine kadar gerilerken devletçi ve kapitalist/liberal yaklaşımlar arasında orta yol arayışları sürmekte, kamu diplomasisi gibi yeni uygulamalar devreye girmekte; düşünce kuruluşları, STK'lar, üniversiteler, yerel yönetimler, sportif kurumlar, özel sektör ile benzeri kurum ve yapıların rolleri artmaktadır.

STRATEJİK VİZYON GELİŞTİRME ÇERÇEVE PROGRAMI

Uluslararası platformda son dönemde etkili hâle gelen söz konusu yeni araçlardan daha etkin yararlanılabilmesi, bu alanda gerçekleşecek **kapasite inşasına ve insan kaynağı yönetimine** bağlıdır. Ülkelerin yumuşak ve sert güç kapasitelerini tam olarak harekete geçirebilmesi noktasında din, dil, tarih, coğrafya gibi faktörler önemini korusa da, işlerlik kazanması ancak nitelikli insan kaynağına dayalı yüksek katma değer üreten bir ekonomiye sahip olarak uluslararası iş bölümünden nitelikli pay almaları ile mümkün olacaktır.

Bu sürecin başarısı da iç ve dış politika önceliklerine uygun biçimde, öncelikle güçlü ulusal altyapı müteakiben ise hedeflenen tüm ülke ve bölgelerde **karşılıklı bağımlılık** oluşturabilecek çok boyutlu yapılar inşa edilebilmesine bağlıdır.

Stratejik Vizyon Geliştirme Programı'nın dünyada ve Ülkede meydana gelen yeni gelişmeler hakkında bilgi edinme, bu bilgileri doğru biçimde analiz etme, geleceğe yönelik vizyon geliştirme, yaşanan problemleri çözme, ortaya çıkan fırsatları değerlendirme konusunda Program'ın önemli katkılar sağlaması da beklenmektedir.

DEVLET DOĞASININ DEĞİŞİMİ BEKLENTİ YÖNETİMİ VE GÜVENLİK

“Memleket tutmak için çok asker ve ordu lazımdır... Askerini beslemek için de çok mal ve servete ihtiyaç vardır... Bu malı elde etmek için halkın zengin olması gerekir... Halkın zengin olması için de doğru / adil kanunlar konulmalıdır... Bunların biri ihmal edilirse dördü de kalır... Dördü birden ihmal edilirse, beylik çözülmeye yüz tutar...”

YUSUF HAS HACİB

Devlet, can ve mal güvenliği gibi hayati ihtiyaçları karşılama temeli üzerinde yükselir ve vatandaşlarına iyi bir hayat sunduğu sürece varlığını korur. Bu bağlamda devletin amacının “mümkün olan en geniş kitleye mümkün olan en iyiyi temin etmek” olduğu ileri sürülmüştür.

Devletin varlığını sürdürmesi sadece mevcut faaliyetlerine değil, aynı zamanda geleceğe dair vatandaşları nezdinde oluşturduğu inanca da bağlıdır. Bu durum **meşruiyet** algısı ve **beklenti yönetimi** kavramlarının **devletin bekası** açısından ne denli önemli olduğuna işaret eder.

Mümkün olan en iyinin nasıl sağlanacağı konusunda tarih boyunca ileri sürülen görüşlerin bir kısmı **bireyi**, bir kısmı ise **toplumu** temel alan açıklamalar yapmışlardır.

Bireyi esas alan yaklaşımlar toplumun mutlu olmasının tek tek bireylerin mutlu olmasına bağlı olduğunu, dolayısıyla devlet faaliyetlerini minimum düzeyde tutmak gerektiğini ileri sürmüşlerdir.

STRATEJİK VİZYON GELİŞTİRME ÇERÇEVE PROGRAMI

Toplumu esas alan yaklaşımlar ise mutlu bireyin ve toplumsal ilerlemenin ancak iyi bir sosyal hayat içerisinde mümkün olabileceğini, dolayısıyla devletin oldukça geniş bir faaliyet alanına sahip olması gerektiğini savunmuşlardır.

Bilindiği üzere “ulus-devlet” modern bir kavramdır ve Orta Çağ’a ait siyasi yapıların dönüşmesi ile ortaya çıkmıştır. Modern dönemin başlangıcında devletler ulus oluşturmaya çabalarken, 19. yüzyılda milliyetçiliğin yükselişi ile birlikte “uluslar” devlet oluşturmaya başlamış ve sonuçta “ulus-devlet” son dönemin norm siyasi yapısı haline gelmiştir.

Ne var ki, gerek 1. ve 2. Dünya Savaşları’nın asıl sorumlusu olarak aşırı milliyetçiliğin görülmesi gerekse liberal kapitalist küresel sistemde devletlerin işlevselliklerini koruma arayışları, milliyetçiliğin aşınmasına ve ortak pazar temelli **bütünleşme** çabalarının yoğunlaşmasına neden olmuştur. İlk önemli örneği AT/AB olmak üzere, **ulus-devletten piyasa devletine** doğru bir dönüşüm başlamıştır.

Bu dönüşüm tüm dünyada hâlen devam etmektedir. Özellikle son 30 yılda Çin’de yaşanan deneyim dikkate alındığında, bireyi ya da devleti önceleme bağlamında **devlet doğasının ideolojik düzlemde de değişmekte** olduğu gözlemlenmektedir.

Dünya değişik devlet ve yönetim tecrübelerinden geçmiş, **Sosyalizm** denenmiş, ideal noktada olmasa da **Komünizm** ya da **Liberalizm** denenmiştir. Özellikle Batı Avrupa ülkelerinde farklı toplumsal kesimlerin ideolojik yönelimleri arasında bir uyum sağlamak ve meşruiyet algısını daim kılmak üzere “**sosyal devlet**” uygulamalarına gidilmiştir. Şu anda Çin’in şahsında vücut bulan bir “**devlet kapitalizmi**” de sınama aşmasındadır.

Devlet doğasının değişmesi **içeride yasaların, dışarıda stratejik yönelimlerin değişmesi** demektir. Bazen içerdeki yasaların değişmesi, stratejik yönelimlerin değişmesine neden olurken, bazen de stratejik yönelimler, iç politik düzenlemeler üzerinde belirleyici etki gösterir. Bu nedenle **iç-dış politika etkileşiminin** doğru düzenlenmesi ve yönlendirilmesi gerekir.

Devlet doğası değişimi içinde sistematik yeni arayışlar olduğunu, bu anlamda dünya sisteminin nihai bir sona gelmediğini, sürekli daha iyi bir sistem arayışının söz konusu olduğunu, hatta bir **sistem krizi** yaşandığını söylemek de mümkündür.

Özellikle refah, işsizlik, sosyal güvenlik, toplumlararası eşitlik gibi birçok sorunun devlet doğasının değişimi içerisinde nasıl çözüleceği konusunda çok ciddi arayışlar gözlemlenmektedir.

“Kapitalizm devam edecek mi?”, “ABD, kapitalist dünyanın öncülüğü kapasitesini daha ne kadar sürdürebilecek?” gibi bu arayışa temel teşkil edebilecek sorulara şimdiden tam zamanlı ve isabetli cevaplar vermek zordur. Ama siyaset biliminin temel kavramlarından olan **meşruiyet** algısı üzerinden bir takım tahminlerde bulunmak mümkündür.

STRATEJİK VİZYON GELİŞTİRME ÇERÇEVE PROGRAMI

Meşruiyet kavramını ulusal ve uluslararası sistem düzeylerinde ayrı ayrı ele almak gerekir. **Ulusal düzeyde meşruiyet**, vatandaşların gelecek ile ilgili kaygı ve beklentileri konusunda başarılı ve inandırıcı bir perspektif sunulmasını, onların inanç ve rızalarının devlete yönelmiş olmasını gerektirir. Bu durum bir ülkenin **hem iç politikası hem dış politikası için** aynı ölçüde geçerlidir.

Uluslararası sistem düzeyinde meşruiyet ise mevcut uluslararası sistemin bekası açısından hayati öneme haizdir ve sistem düzeyinde etkili olan tüm aktörlerin beklentilerine tatminkâr cevap verebildiği ölçüde işlevselliğini koruyacaktır.

Günümüzdeki küresel terör olayları bağlamında **ulus-devletin meşru şiddet kullanma tekelinin** sorgulamaya açılmasını, bir de bu açıdan değerlendirmek büyük önem taşımaktadır. Devletin şiddet kullanma tekelinin kaybetmekte oluşu; önümüzdeki dönemlerde **“savaşların”, terör grupları ve “meşru” devletler arasında** yapılacağı varsayımlarına neden olmuştur. Bugün Irak, Somali, Afganistan, Pakistan gibi pek çok ülkede yaşanan çatışma ve gerginliklerin ardında bu tür yaklaşımlar yatmaktadır.

Ekonominin hayatın her alanını kontrol etmeye başladığı çağımızda, **“beklenti yönetimi”** de; gerek devletin meşruiyetinin güvence altına alınması, gerek iç-dış politika etkileşimine yön verilmesi, gerekse diğer ülkelerin dış politikalarının kamu diplomasisi faaliyetleri ile etkilenmesi bağlamında özellikle küresel güçler tarafından daha fazla ağırlık verilen bir öncelik/yöntem haline gelmiştir.

“Beklenti yönetimi” hem bir devletin başarısının temel kıstası, hem de iç ve dış politikada güvenlik ve istikamet belirleme gücünün temel bileşenidir. Bu nedenle önümüzdeki dönemde Türkiye ölçeğindeki devletlerin vatandaşlarının beklentilerini yönetebilmesi; dış etkilerin kontrol edilmesini, iç bütünlüğün güçlendirilmesini, özetle **güvenliğin** belirleyici etkeni olacaktır.

Kısıtlı şartlar ve iktisadi sorunlar içerisinde Beklenti Yönetimi'nin iyi gerçekleştirilemediği ülkelerin hızla kaosa sürüklenmesi ve manipüle edilmesi kaçınılmazdır.

Beklenti yönetiminin başarıya erişebilmesi için vatandaşa karşı dürüst devlet imajını korumak, az söz verip çok hizmet götürmek, vatandaşların ihtiyaç duyacakları hizmeti daha onlar talep etmeden arz etmek, devlet-vatandaş iletişimini sağlam tutmak, belirli zaman dilimlerinde uygulamaya dönük bilimsel eleştirel - raporlar hazırlamak ve buradan oluşan geri beslemeler ile yeni uyumlu politikalar geliştirmek gerekmektedir.

En önemli husus vatandaşın devlete karşı beslediği güven duygusunun korunması, devleti ve ülkesi ile gurur duymasının sağlanmasıdır. Bu noktada devletin yürüttüğü faaliyetler günümüzde tek başına yeterli olmayabilir.

İç barış ve toplumsal olaylar yanında, dış kaynaklı hareketliliklerin toplumsal iç bütünlüğü bozmayacak ve

STRATEJİK VİZYON GELİŞTİRME ÇERÇEVE PROGRAMI

devletin bekasını tehdit etmeyecek biçimde yönetilmesi ile ilgili başarı; hem devlet ve toplum arasında meşruiyet bağının pekiştirilmesi, hem de askerî, diplomatik konular başta olmak üzere iç ve dış güvenlikte devletin elini güçlendirecektir.

Devlet doğasının sorgulandığı ve yeni arayışların devam ettiği günümüzde “beklenti yönetimi” gibi temel kavramlar çerçevesinde geliştirilmesi gereken politikaların yanı sıra farklı toplumsal kesimlerin, akademik camianın, STK’ların ve düşünce kuruluşlarının bu yönde sağlayabileceği katkıyı tartışmak, entelektüel bilinç ve iletişim ortamı oluşturmak da sonucun kendisi kadar önemlidir.

Felsefi tartışmalardan öte, sanayi devrimini ya da ateşli silahların çıkışını geç fark eden ulusların yaşadığı acı deneyimler “devlet doğasının değişimini” yönetemeyen ülkeler içinde söz konusu olabilecektir. Doğu ile Batı arasında yüzyılı şekillendirecek rekabetin temel enstrümanları **mikro milliyetçilik, entegrasyon ve öngörülemezlik** olarak şekillenmekte, bu enstrümanların ilk acı deneyimlerine Devlet Doğasının Değişimine uyum sağlayamayan ülkeler ev sahipliği yapmaktadır. Bu bağlamda devlet doğasının değişimi ile ilgili farkındalık sürecin yarısıdır.

Stratejik Vizyon Geliştirme Programı’nda temel referans; devlet aygıtının anlam ve işlevinin Batı’dan başlayarak yeniden inşa edildiği ve buna bağlı gelişen küresel sofistike rekabetin ülkelerin varlığı ve istikrarını tehdit ettiği tarihsel dönemde değişen devlet doğası karşısında dönüşümü yönetebilecek proaktif/inovatif öneriler arayışıdır.

TEMALAR

Beklenti Yönetimi ve Güvenlik

Devlet, İktidar, Meşruiyet; Tarihi, Ekonomik, Kültürel, Psikolojik Etkenler

Devlet Doğasının Dönüşümünde İdeolojik ve Pragmatik Unsurlar

Devlet Doğası ve Uluslararası Sistemde Değişim ve Beklenti Yönetimi

İç - Dış Güvenlikte Yeni Beklenti Yönetimi Dinamikleri

Kaynaklar Sisteminde Beklenti Yönetimi ve Güvenlik

(Doğal Kaynaklar, İnsan Kaynağının Eğitimi ve Niteliği, Sivil - Asker İlişkileri, Din, Dil, Kaynakların Yönetimi ve Paylaşımı, Bölgesel Yönetim, Nüfus, Sağlık, İklim, Enerji - Su - Gıda, Doğal Felaketler, Refah, İşsizlik, Adalet - Eşitlik vb.)

Proaktif ve İnovatif Önermeler; Modeller / Kurumlar / Ağlar (“Network”ler)

STRATEJİK VİZYON GELİŞTİRME ÇERÇEVE PROGRAMI

STRATEJİK VİZYON GELİŞTİRME ÇERÇEVE PROGRAMI UYGULAMA PROJELERİ

Askeri Bürokrasi (Ordu)
Güvenlik Bürokrasisi (Polis ve İstihbarat)
Sivil Bürokrasi (Sektörler/Bakanlıklar)
Yerel Yönetimler

Üniversiteler
Sivil Toplum Kuruluşları
Medya
Özel Sektör

STRATEJİK LOKOMOTİF SEKTÖRLER

Tarım, Gıda ve Hayvancılık
Güvenlik, Savunma ve Savunma Sanayii
Sosyal Politikalar ve Sivil Toplum
Mesleki Eğitim, Sanayi ve Yüksek Teknoloji
Finans, Bankacılık ve Kalkınma
Enerji ve Nükleer Teknoloji
Kamu Yönetiminde İnovasyon ve İnsani Kalkınma
Turizm, Çevre, Şehircilik
Otomotiv, Lojistik, Ulaşım
Sağlık ve Sosyal Güvenlik

